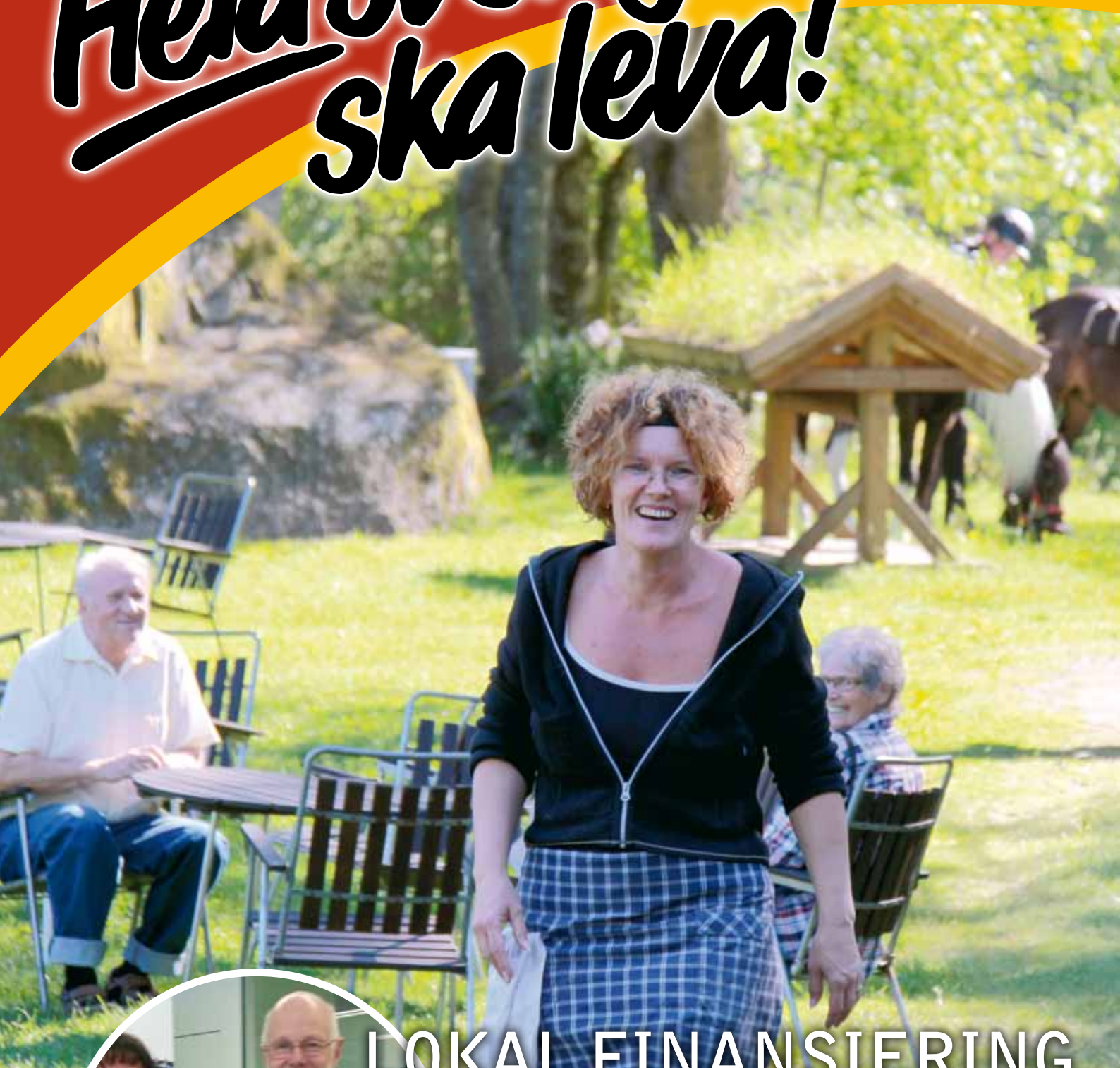

Hela Sverige ska leva!

LOKAL FINANSIERING

- ▶ Oro över minskat landsbygdsprogram
- ▶ Västerbottningarna folkomröstade
- ▶ Medborgarpris till byarörelsen

2. LEDAREN
3. TEMA LOKAL FINANSIERING
Regionala mikrofonder
4. TEMA LOKAL FINANSIERING
Crowdculture.se realiserade drömmen
5. TEMA LOKAL FINANSIERING
Bygdebolag investerar lokalt
7. FRÅN HELA SVERIGE
Minskad landsbygdsprogram
10. NYHETER I KORTHET
Fungerande bredband i skärgården
12. FRÅN NORRTILL SÖDER
Högre kreditgarantier för landsbygdshus

Hela Sverige ska leva!

5 000 lokala grupper som skapar
hållbara och företagsamma
bygder i hela Sverige.

Hela Sverige ska leva
Stortorget 7, 1 tr
111 29 Stockholm
www.helasverige.se

Du hittar oss även på

Facebook

Twitter

YouTube

Ansvarig utgivare: Staffan Bond

Redaktör: Karin Wenström
Telefon: 08-24 13 50
karin.wenstrom@helasverige.se

Sribenter: Linn Hjort,
Karin Johansson, Björn Lundbeck
och Karin Wenström

Layout: Linjalen Tre.Noll
info@linjalen.com

Omslagsbild: Från Tiveds Utvecklings
AB där Marja Emanuelsson är
anläggningsansvarig. Foto: Jukka
Emanuelsson

Tryckeri: AlltryckPlus, Lysekil
Vårt papper, Galeri Art Silk, är
PEFC-märkt och klimatkompenserat.

KLIMATKOMPENSERAT
PAPPER
www.mapsverige.se

För ett rättvist landsbygdsprogram!

Landsbygdens frågor har dykt upp i den allmänna debatten dom senaste månaderna. Debattartiklar och ledare har tagit upp ämnet, som är så hett att till och med nye biskopen Åke Bonnier har gett sig in i diskussionen. Lite överraskande faktiskt – men så har vi valet till riksdagen 2014. Partierna har börjat formulera sig kring landsbygdspolitiken, vilket är bra, för det är inte ofta lands- och glesbygd ges någon plats i politiken.

Nu planerar Landsbygdsdepartementet och Jordbruksverket utformningen av det svenska Landsbygdsprogrammet och det verkar som om ett svart hål för den breda landsbygdsutvecklingen under de kommande två åren medvetet skapas. Troligtvis kommer nuvarande Axel 3 – som bland annat rör företagande, bytveckling, service och bredband – att bli helt utan pengar under 2014. Det finns mängder av kreativitet och initiativkraft hos landsbygdens entreprenörer – men hjälp med finansiering behövs för att otaliga visioner och idéer ska kunna bli verklighet!

Sveriges finansminister och statsminister har arbetat för att de rika EU-länderna ska betala mer ur sina egna budgetar för bland annat landsbygdens utveckling, och att EU-budgeten därför ska minska. Vår landsbygdsminister Eskil Erlandsson menade att Sveriges medfinansiering borde ökas så att den fullt ut täcker EU:s bortfall. Tyvärr ser det ut som att resultatet blir sju magra år och lägger en död hand över landsbygdsutvecklingen under de kommande två åren, och idag riskerar vi istället att ingenting ges till alla de bra projekt som finns.

**DET HÄR KAN INTE ACCEPTERAS. HELA SVERIGE FÅR NU
HÖJA RÖSTEN I HELA LANDET:**

- >> **Vi vill** se ett rättvist landsbygdsprogram.
- >> **Vi vill** att alliansen ökar medfinansieringen.
- >> **Vi vill** att hela Sverige ska leva, och kunna utveckla de möjligheter som finns.

Nu är det upp till bevis, Eskil Erlandsson, att vi har ett landsbygdsdepartement och tillhörande minister värda namnet.

DET ÄR EN UTMANING

Se sidan 7 för mer om Landsbygdsprogrammet

Uppdatera Bygdebanken

Vår fina bygdebänk blir allt större. Här hittar du uppgifter om vad andra lokala grupper i Sverige arbetar med, och dessutom kontaktuppgifter till dem, så att du kan ringa och fråga hur de gjorde.

Har ni bytt styrelse eller adress? Mejla de nya uppgifterna till bygdebanken@helasverige.se

Är du inte med? Gå in på Bygdebanken på vår hemsida och klicka på "anmäl förening". Gul knapp till höger på startsidan.

Nya finansieringsformer ersätter de gamla

Statistik från Företagarna visar att det finns en stark tillväxtvilja bland företagen på landsbygden, till och med starkare än i städerna. Samtidigt upplever landsbygdsföretagen större finansieringsproblem. Det är ingen bra kombination, speciellt inte när bankkontoren blir färre.

Men landsbygdsborna är kreativa. Det växer fram bygdebolag, nya sparformer och finansieringsmetoder på alla håll i Sverige. I Virserum finns Virserum Invest AB som främjar det lokala näringslivet, i Gunnarsbyn finns Råneälvdals Utveckling AB, i Skåne finns utvecklingsaktiebolag i Röstånga och Flyinge och i Nygarn på Gotland äger bygdebolaget ett hus vars lokaler hyrs ut till företag. Ja, listan kan göras betydligt längre.

Bankkontoren blir färre

1993 fanns det 1 500 bankkontor på lands- och glesbygden. År 2010 hade antalet kontor minskat till 788.

Källa: Nyföretagande och närheten till finansiellt kapital, Entreprenörskapsforum.

Metoden att samla pengar via en internetplattform – crowdfunding – sprider sig. Fördelen med crowdfunding är att det är lättare att nå ut till fler människor med sin idé när den presenteras på nätet. Intresserade kan följa hur kapitalet växer på hemsidan. Fler kreativa sätt att ordna finansiering finner du i artikeln Verktyg för den lokala ekonomin.

För att underlätta kapitalförsörjning för företag inom lokal utveckling och social ekonomi driver Hela Sverige ska leva ett EU-finansierat projekt om regionala mikrofondar. Läs mer om detta nedan.

Pengar finns

De svenska hushållen har i genomsnitt 130 000 kronor på banken och 116 000 kronor i aktier och fonder. Om tio procent av detta satsas i lokala investeringar blir det 14 600 kronor per invånare i genomsnitt.

Regionala mikrofondar ger bankgarantier

Småföretag på landsbygden och hela föreningslivets företagande har stort behov av både riskkapital och kreditgarantier för banklån.

Hela Sverige ska leva, Coompanion och Ekobanken har därför startat den nationella Mikrofondens som är tänkt att bli ett nav för kommande regionala mikrofondar. Förebilden är en av de kreditföreningar som inte avvecklas utan istället har utvecklats från att vara en kreditgarantiförening för social ekonomi till att bli en regional mikrofond, Mikrofondens Väst.

I juni fick Hela Sverige ska leva projektpengar beviljade av Jordbruksverket och Landsbygdsprogrammet för att stötta ombildning eller nystart av regionala mikrofondar. Målet är att under projekttiden få till stånd fem regionala mikrofondar. Ulla Herlitz är projektledare och berättar de är på god väg att förverkliga målet. Jämtland är som ni kan läsa om här intill, har redan kommit igång.

Många län i startgroparna

Sedan mötet i Jämtland har Ulla Herlitz haft möte med länsbyggeråden i Kalmar och Skåne som båda är intresserade av att gå vidare. Kreditgarantiföreningen Social ekonomi i Västra Götaland har ombildats till Mikrofondens Väst och motsvarande kreditgarantiförening i Stockholms län har inbjudit till ett möte i oktober för att diskutera frågan. Andra län där befintliga

kreditgarantiföreningar kontaktats i frågan är Kronoberg, Dalarna och Örebro. Under projektiden kommer idén om mikrofondar att spridas också i övriga landet. Länsbyggeråden, regionala Coompanionkontor och sociala ekonomiplattformar är viktiga aktörer för att skapa nya regionala mikrofondar.

Första steget taget i Jämtland

Hela Sverige ska leva Jämtlands län har redan haft ett första mikrofondsmöte dit de bjöd in regionala aktörer. Almi, Coompanion, Serus och den sociala ekonomins plattform SEMN kom till mötet och Anna Frestadius, styrelseledamot i Hela Sverige ska leva Jämtlands län är mycket nöjd.

– Det är bra organisationer som kan hjälpa till att skapa struktur och bygga en organisation. För att vi ska kunna starta en mikrofond krävs att någon aktör går in med kapital, och för att de ska vilja göra det så måste vi erbjuda en fungerande organisation, säger Anna som också uppskattade att projektledaren Ulla Herlitz var med på mötet.

– Hon har djupa kunskaper om ämnet och kunde svara på svåra frågor. Det gav en trygghet.

Nästa steg är att registrera en ekonomisk förening och det gör jämtlänningarna med Coompanion.

Läs mer om Mikrofond Väst på www.mikrofondenvast.se

Boktryckardröm fick stöd via crowdculture.se

Linda och Odd Gimle är bokbindare och driver Djura Bok & Pappersverkstad i Dalarna. De behövde pengar för att ta över ett komplett gammalt boktryckeri.

En möjlighet öppnade sig när Linda fick information om crowdfunding via crowdculture.se, en svensk webbplats specialiserad på kultur. Där kan pengar som privatpersoner satsar i kulturprojekt matchas med offentliga pengar om vissa krav uppfylls. Region Dalarna utfäste 80 000 kronor i medfinansiering till de som testade crowdfundingmetoden och kallade till möte.

– På mötet berättade de hur man lägger upp projekt och gav många bra tips, berättar Linda Gimle.

Vissa kriterier ska uppfyllas

För att få regionens stöd måste projekten uppfylla vissa kriterier, i det här fallet vara till gagn för boende och besökare i Dalarna, vilket Djura Bok & Pappersverkstad uppfyller som besöksmål. Linda sökte 25 000 kronor i stöd.

Mer om crowdfunding

Crowdculture är en metod, och ett webbaserat verktyg, för att finansiera kulturprojekt. Finansieringen sker genom en kombination av crowdfunding (gräsrotsfinansiering) och offentliga bidrag.

Medborgarna finansierar en del av projektet och sedan följer de offentliga medlen efter, vilket betyder att medborgarna styr vad pengarna ska användas till.

För närvarande erbjuder cirka åtta län/regioner medfinansiering till vissa kulturprojekt.

På hemsidan CrowdCulture.se finns all info du behöver. Både länkar till de län/regioner som deltar och en utmärkt utbildning i hur crowdfunding går till.

Crowdculture är avsett för kultur. Crowdfunding, alltså finansiering via nätet, kan användas i alla sammanhang där man behöver pengar.

Läs mer exempelvis på www.crowdcube.se, www.fundedbyme.com, www.polstjarna.se

– Ju fler privatpersoner som betalade för mitt projekt, desto mer kunde regionen gå in med. Det var mycket jobb med att lägga upp projektet, göra video, blogga och sprida.

Hennes erfarenhet är att crowdfunding som metod fortfarande har uppförsbacke i Sverige.

– Jag är väldigt glad att det gick igenom. Jag lyckades få ihop de pengar jag behövde för att jag var målinriktad och hade ett konkret projekt, och för att jag fick mycket hjälp via CrowdCulture, säger Linda.

Se Lindas presentation:

crowdculture.se/se/projects/boktryckarkonst-i-bokbinderiet

Länsbygderåd provar nya grepp

Göteborgs länsbygderåd hjälper sina grupper att prova crowdfunding. Upp till 10 000 kronor är de beredda att bidra med till en grupp väljer att söka finansiering för ett projekt med hjälp av denna metod. Lokala grupper kan även söka en stimulanspeng på 5 000 kronor. Hittills har en grupp sökt crowdfundingmedel och tre stimulanspengen.

– Vi kommer att utlysa erbjudandet igen efter jul. Vi är ju relativt nybildade som länsbygderåd och vill locka ut utvecklingsgrupper ur buskaget, säger ordförande Holger Andersson.

Sammanlagt har länsbygderådet satt av 110 000 kronor till bidragen.

Sjuhärads mål är utdelning varje år

Det var Sjuhärads länsbygderåd som inspirerade Göteborg. De hade avsatt pengar till sina lokala grupper och delar ut max 5 000 kronor till grupper som uppfyller de krav som länsbygderådet ställt. I år finns 35 000 kronor i kassan, berättar ordförande Tina Yngvesson.

– Vårt mål är att det varje år ska bli pengar att dela ut till våra medlemmar. Pengarna ska arbeta och ut till grupperna som kan göra något bra för dem, säger Tina som också, liksom Holger, tänker att pengarna är en bra uppmaning till aktivitet.

Röstångas bygdebolag investerar för framtiden

Den ideella föreningen Röstånga Tillsammans säljer aktier i bygdebolaget för att få in pengar att utveckla bygden.

Målet är att sälja upp till 49 procent av aktierna i Röstånga Utvecklings AB (svb) RUAB, för 500 kronor styck. Hittills har bolaget samlat drygt 400 aktieägare. Kapitalet växlas upp med lån, ideellt arbete och andra finansörer. Syftet är att investeringarna ska bidra till utveckling i bygden.

Bygdebolaget är en gemensam plattform för lokal utveckling som kan gå in i initiativ där det finns en positiv kalkyl och ett lokalt behov men projektet är för stort eller utanför kärnområdet för enskilda företag och föreningar.

Satsade på fastigheter

De första projekten blev att köpa in och renovera ett gammalt fryshus som nu hyrs ut till en konsthallsförening, och att hjälpa ungdomar att bygga en skateramp.

Hösten 2012 inleddes köpet av stationshuset i Röstånga. Huset som varit restaurang och en viktig mötesplats i byn hade stått tomt sedan 2010 och låg ute till försäljning.

Nyfiken på bygdebolag?

Praktikernätverket är ett nätverk för människor som varit med om att starta och driva ett aktiebolag (svb) eller bygdebolag som de ofta kallas för. De ställer sina erfarenheter till förfogande och i foldern Lokal finansiering för lokal utveckling som finns att ladda ner på vår hemsida, hittar du mer information och kontaktuppgifter till alla de som ingår i nätverket.

Nätverket har nyligen fått 40 000 kronor för att göra en plan för hur verksamheten ska leva vidare. Det har pratats om att starta en intresseförening för bygdebolag.

www.helasverige.se/Våra projekt/Praktikernätverket

Den 2 maj 2013 i Röstånga, klockan sju på morgonen är det en kö på 150 meter med människor från hela Skåne som vill vara säkra på att få de eftertraktade biljetterna till evenemanget "Kultur i natur" som arrangeras av Hembygdsföreningen. Ett evenemang som i år firade 20 år. Fotograf: Anna Haraldson-Jensen.

Kampanjen för att få fler delägare i bygdebolaget och därmed underlag att köpa stationshuset bedrevs bland annat vid butiken och i samtal med den lokala turistnäringen. Avgörande var också att de olika föreningarna drev kampanjen internt och uppmuntrade sina medlemmar att bli delägare i bygdens framtid. Ett syskonpar flyttade tillbaka till bygden för att hyra fastigheten och driva restaurangen, som fick en flygande start: folk stod i kö för att få komma och äta, tack vare de 400 delägarna. Restaurangen hade under sommaren 6–7 anställda.

Bygdebolagen ökar

Möjligheten att starta ett svb-bolag infördes den 1 januari 2006. År 2007 bildades det första svb-bolaget och sedan dess har antalet vuxit. I mars i år fanns 51 svb-bolag. Svb står för särskild vinstbegränsning.

Litteraturtips att beställa från kansliet, eller ladda ner från vår hemsida

HANDBOK FÖR LOKAL FINANSIERING. Här går vi igenom olika finansieringsmetoder, som passar olika ändamål och associationsformer

LOKAL FINANSIERING FÖR LOKAL UTVECKLING, folder om Praktikernätverket

LOKAL FINANSIERING, så gjorde vi, goda och varierade exempel på finansieringsmetoder.

www.helasverige.se eller info@helasverige.se

Tillit kommer innan kapital

Innan man börjar samla pengar är det viktigt att inventera, analysera och kanske också bygga upp en annan sorts kapital: förtroendekapital, tillit. Att utgå från människorna som bor på platsen, vad de vill, och därmed vad de är beredda att satsa sin tid och sina pengar på.

– Processen att få pengar att snurra lokalt är olika lång i olika bygder, därför att förutsättningarna skiljer sig. Det tar tid att se utgångsläget, förankra, ha en öppen process och utvärdera behov, konstaterar Anna Haraldson Jensen som driver Servicelandet på uppdrag av Hela Sverige ska levas länsbygderåd i Skåne, där hon också ingår i styrelsen.

Lär känna varandra

Tidigare var Anna projektledare för Hållbara servicelösningar i nordvästra Skåne, vilket gav möjlighet att jämföra erfarenheter från många bygdeutvecklingsprojekt. Även om målen skiljer så är vägen densamma.

– Man behöver lära känna varandra först, arbeta tillsammans innan man kan prata finansiering och delägarskap. Det är jobbigt att samarbeta och aktivera kapital lokalt, men det borgar för långsiktighet. En bra början är att göra en lokalekonomisk analys, som ställer frågor kring vad som är viktigt för invånarna och hur man kan jobba med detta. Det väcker nya frågor och ger perspektiv. Plötsligt ser man nya aktörer och nya möjligheter som man inte tänkt på förut, säger Anna Haraldson Jensen.

Anna Haraldson-Jensen fokuserar på arbetet i projektet Hållbara servicelösningar nordvästra Skåne.

Fotograf: Thomas Andersson.

En annan viktig lärdom är att processer tar tid, och måste få ta tid, samtidigt som det krävs någon som driver på.

– Här är det viktigt att fundera över hur man designar processen så att den skapar beredskap, kapacitet och förmåga. Man måste organisera för självorganisering. Det måste finnas ett eget driv hos deltagarna och ett tillåtande ledarskap, säger Anna.

Ibland behövs nytt forum

Det kan finnas strukturer eller föreningskulturer som bidrar till lösningar. Ibland är då lösningen att skapa ett nytt forum för en viss fråga. Ibland handlar det om att en organisation får släppa saker som inte engagerar längre, för att kunna lägga kraft på andra saker. Man måste också se till att skapa rutiner för att göra, det räcker inte bara att tänka och diskutera.

När det kommer till rekrytering är det viktigt att låta nykomlingar få arbeta med frågor som de själva tycker är viktiga, och inte bara förvänta sig att de ska göra "som vi alltid har gjort".

– En styrelseutbildning kan vara det bästa man gör. Att alla, också de som varit med länge och kan det mesta, tar tillfället att titta på sitt uppdrag utifrån. Valberedningen har en stor uppgift i att tänka kring vilka utmaningar styrelsen står inför och var man ska hitta personer som har önskvärd kompetens, säger Anna Haraldson Jensen.

Verktyg för den lokala ekonomin

I slutet av juni arrangerades en nordisk konferens om lokal ekonomi i Åre, Living Local Economies. Här blandades work shops med diskussioner och föredrag.

I en work shop samlade deltagarna alla redskap för lokal ekonomisk utveckling som de kunde komma på. Vi tyckte det var inspirerande och här kommer ett urval. Varje redskap har fått en länk för att du som läsare ska komma vidare.

- [LOKALEKONOMISK ANALYS](http://www.scb.se), LEA www.scb.se
- [CROWD EQUITY](http://www.crowdequity.se), delägarskap www.crowdequity.se, www.crowdcube.se
- [CROWD FUNDING](http://www.fundedbyme.com), gåvokapital www.fundedbyme.com, www.polstjarna.se
- [CROWD CULTURE](http://www.crowdculture.se), kombinera offentlig och privat kapital, www.crowdculture.se
- [KREDITGARANTIFÖRENINGAR](http://www.kreditgarantiforeningen.se) www.kreditgarantiforeningen.se för KGF Norr
- [MIKROFONDER HELASVERIGE](http://www.mikrofondenvast.se) Hela Sverige ska levas driver ett projekt för att starta regionala mikrofonder. Läs mer på sidan 3. Förebild är www.mikrofondenvast.se
- [LOKAL SPARBANK](http://www.sparbanken.se/lokala-sparbanker), www.sparbanken.se/lokala-sparbanker
- [LOKAL VALUTA](http://ihop.nu/daler/intro) ihop.nu/daler/intro

- [SPARKONTO FÖR LOKALA INVESTERINGAR](http://www.ekobanken.se), Bygdesparande/Bygdekonto/Stödspår www.ekobanken.se, www.jak.se
- [SPARBANKSSTIFTelser](http://www.sparbankerna.se) www.sparbankerna.se under rubriken Sparbanker/sparbanksstiftelser
- [COMMUNITY SUPPORTED AGRICULTURE](http://www.hultabygden.se), bybor hjälper bonden vid sådd och skörd med mera www.hultabygden.se
- [MIKROKREDITER](http://www.almi.se) www.almi.se, www.ekobanken.se
- [TIDSBANK, KUNSKAPSBANK](http://www.tidsbank.se), utbyte av tjänster www.tidsbank.se
- [KOOPERATIV](http://www.coompanion.se), ekonomisk förening. Rådgivning finns hos: www.coompanion.se
- [AKTIEBOLAG MED SÄRSKILD VINSTUTDELNINGSBEGRÄNSNING](http://www.helasverige.se) (svb). Läs mer om aktiebolag svb i broschyren om Praktikernätverket. Finns på [www.helasverige.se/Våra projekt/Praktikernätverket](http://www.helasverige.se)
- [TA HAND OM "ALLMÄNNINGARNA"](http://skapaallmanningar.se) (Nobelpristagaren Elinor Ostrom), alltså allt som ägs gemensamt, eller som ingen äger, exempelvis vinden. skapaallmanningar.se/
- [SAMARBETE MELLAN LOKALA ÅTERFÖRSÄLJARE OCH PRODUCENTER](http://blogg.rammsjolanthandel.se), exempelvis Rammsjö lanthandel som ägs av delar av kundkretsen, blogg.rammsjolanthandel.se
- [KONSUMENTER GER FÖRSKOTT TILL LOKALA PRODUCENTER](http://www.helasverige.se), exempelvis prenumeration på matlåda till dörren.

Oro över minskade bidrag till landsbygden

Landsbygdsprogrammet 2014-20 kommer att minskas med tre miljarder kronor. En av de förväntade konsekvenserna är att Leader och de åtgärder som finns i Axel 3 förlorar stödet under 2014.

EU har dragit ner på ersättningarna, och regeringens utgiftstak hindrar att medfinansieringen täcker upp för det minskade beloppet.

Än så länge har inga beslut fattats, men antagligen kommer flera viktiga områden att bli utan stöd under åtminstone 2014, och möjligtvis även 2015.

Till exempel verkar det som om lantbruksföretag kommer att prioriteras för finansiering under den perioden, och det är osäkert om andra företag och lokala utvecklingsgrupper kommer att få någon chans till stöd. Leaderverksamheten kan komma att förlora alla projektpengar och det enda som blir kvar är möjligheten att söka startbidrag. Troligen slopas alla åtgärder som föll under Axel 3, och som bland annat ska främja byutveckling, service och bredband.

Kompetensutveckling är ett område som riskerar att bli helt utan pengar.

Det vi är mest bekymrade över är att kompetensutvecklingen får en mindre roll de första två åren. Och det har en stor betydelse för utvecklingen av landsbygden, säger Malin Wildt-Persson, avdelningschef för Landsbygdsavdelningen på Länsstyrelsen i Skåne.

Skattebegränsning för svb-bolag följs upp

Gunnar Pettersson, ordförande i föreningen Flyinge Utveckling, driver frågan om vinstskattebegränsning för aktiebolag (svb).

Svb betyder "särskild vinstutdelningsbegränsning" och innebär att eventuell vinst återinvesteras i verksamheten.

Hans arbete ledde till att Karin Nilsson och Per-Ingvar Johnsson från Centerpartiet motionerade om att dessa bolag ska undantas från vinstbeskattning i oktober förra året. Det gjorde även miljöpartisterna Tina Ehn, Lotta Hedström och Mats Pertoft. Riksdagen sa nej till båda med hänvisning till arbete som redan pågår inom företags- och kapitalbeskattningen. Sedan dess har inget synligt hänt.

– Men frågan är viktig och jag ska följa upp den, säger Tina Ehn i ett telefonsamtal.

Karin Nilsson menar att SvB-AB fortfarande är en ganska udda och okänd verksamhetsform för de flesta, och hon är osäker på hur det pågående regeringsarbetet angående skatterna för företag och kapital har tagit vara på just dessa motioners idéer.

– Jag får ta reda på mer och se vad som hänt med motionen, säger hon.

Fakta Landsbygdsprogrammet

Landsbygdsprogrammet ska stödja en hållbar ekologisk, social och ekonomisk utveckling av landsbygden. Det är EU och den svenska regeringen som står för finansieringen av programmet.

Perioden 2007–13 sköt EU till 17,6 miljarder kronor och regeringen bidrog med 17,8 miljarder. Sammanlagd summa: 35,4 miljarder kronor.

Perioden 2014–20 skjuter EU till 14,6 miljarder och regeringen 17,8 miljarder. Sammanlagd summa: 32,4 miljarder kronor.

Från regeringshåll hälsar landsbygdsminister Eskil Erlandssons pressekreterare Madeleine van der Veer via mail: "2014 är ett speciellt år, vi har ännu inte har alla förordningar och beslut från EU på plats som krävs för att kunna genomföra det nya programmet nationellt. Vi förlänger därför de miljöstöd som vi bedömer är viktigast för landsbygden och bondens konkurrenskraft."

Besluten om åtgärderna i det nya Landsbygdsprogrammet planeras att tas våren/sommaren 2014.

En längre version av artikeln finns på www.helasverige.se

LANDSBYGDS RIKSDAG

GÄVLEBORG 16-18 MAJ 2014

Foto: Jenny Breslin

Hur ska det se ut på landsbygden i ditt län?

Alla länsavdelningar inom Hela Sverige ska leva har fått erbjudande om att ordna Open Spacemöten under hösten med stöd av Hela Sverige ska leva. Avsikten är att diskutera landsbygdspolitiken i det egna länet fram mot valen 2014 och ända fram till 2018 då det är val igen. Under Landsbygdsriksdagen i Gävleborg 16-18 maj 2014, kommer kraven från länen sys ihop till ett landsbygdspolitiskt program.

Hittills är följande länsavdelningar och datum klara., Gävleborgs län: 6 okt, Sjuhärad: 12 okt, Uppsala län: 20 okt, Jämtlands län: 25 okt, Kalmar län: 9/11. Ett antal andra län är på gång.

Vill du att ditt län arrangerar Open Spacemöte? Tala då om det för ditt länsbyggeråd. Kontaktuppgifter hittar du via vår hemsida. Klicka på kartan till höger på startsidan.

Västerbottningar *folkomröstade* för likvärdig vård

I Västerbottens läns landsting drev invånarna fram en folkomröstning som hölls 8 september 2013. Sakfrågan gällde rätten till likvärdig akutvård för alla invånare oavsett bostadsort. Hur resultatet ska tolkas är nästa stora fråga.

– Bland dem som röstat har ja-sidan vunnit med 88 procent. Det tycker jag visar att politiker måste börja lyssna på folket. Men landstingsledningen säger att de struntar i resultatet eftersom det inte blev 50 procent valdeltagande, säger Simone Granberg som är en av initiativtagarna till omröstningen.

Doroteaupproret och Lapplandsupproret startade i protest mot att landstinget dragit in vårdplatser, jourläkare och ambulans. Det handlar om en besparing på 3 miljoner i en budget om totalt 8 000 miljoner, men också om längre väntan på akutvård i inlandet.

– Vem har rätt att sätta prislapp på en människas liv? Är vi inte lika värda? Vi betalar också skatt, säger Simone retoriskt.

Även besökare berörs

Efter indragningarna har invånarna fått flera konkreta exempel på hur tryggheten försämrats och överbeläggningar ökat belastningen på personal och anhöriga. Besökare och trafikanter på genomresa drabbas också av sämre tillgång till akutvård. Det största problemet är de långa avstånden. Ett enda sjukfall kan föranleda en ambulansfärd på 50 mil. Löften om helikopter kommer på skam när vädret gör det omöjligt att lyfta och landa.

Simone berättar om skadade som fått vänta i timmar på

ambulans, en man som kvävdes för att slemsugen inte fanns kvar och en panikslagen turist som väckte sjukstugans ockupanter mitt i natten för att komma åt syrgas. Det har styrkt deras kamp för en lägstanivå för akutvård i varje kommun.

Cirka 80 procent av länsinvånarna bor i kustkommunerna och de långa avstånden innebar att det blev dyrt och svårt för inlandsborna att nå ut med sina budskap. Från Dorotea är det exempelvis drygt två timmars bilresa till Umeå.

Under juni-december 2012 samlade initiativtagarna ihop 24 801 namnunderskrifter vilket innebar att lagkraven för ett

folkiniciativ uppfyllts. När landstinget tog beslutet att genomföra folkomröstningen satte

Socialdemokraterna och Miljöpartiet

villkoret att 50 procent av länets röstberättigade, över 100 000 personer, måste rösta för att landstinget ska ta hänsyn till resultatet.

Valdeltagandet i folkomröstningen blev 31,1 procent. 57 150 personer röstade ja och 4 824 personer röstade nej.

Samma kväll kommenterade landstingsrådet Peter Olofsson (S) valresultatet i tidningen Västerbottens-

Kuriren: "Vi har inte fått något tydligt mandat på att riva upp budgeten. Det var det vi frågade om, och nu finns det ingen anledning att

göra det."

Tidningens politiske chefredaktör Ola Nordebo är av en annan åsikt och skrev i sin krönika att "de aktiva nej-rösterna är så få att landstingsledningen borde erkänna att resultatet inte på något sätt kan tolkas som ett stöd åt majoritetens hållning."

Kampen har fått fantastiskt stöd

Genom processen har ja-sidan lyft frågan som en generell trygghets- och rättvisefråga, medan nej-sidan förminskat den till en lokal fråga. I medierna syns stor frustration bland både ja- och nej-sägare – och även hos de som röstat blankt, för att de inte kunnat förstå och ta ställning till konsekvenserna av de båda alternativen. En återkommande trätofråga är om de som avstod från att rösta menade "nej".

På valdagen hade Doroteaborna kämpat i 587 dagar för rätten till likvärdig akutvård i hela länet.

– Det går inte med ord beskriva stämningen på vår valvaka.

Oavsett resultatet så har vi vunnit: folkomröstningen hade inte blivit om inte vi tagit upp kampen. Vi har fått ett fantastiskt stöd i länet, i landet och i Europa. Vi vill tacka alla dem som stöttat oss och som röstat, säger Simone Granberg.

Resultatet av folkomröstningen kommer att behandlas av landstingsfullmäktige 19–20 november.

Läs om hur folkomröstningen organiserades på vår hemsida, www.helasverige.se under rubriken För dig som vill...

Simone Granberg, Foto: Sören Granberg

Fakta om Folkiniciativet

Möjligheten att hålla folkomröstning infördes i kommunallagen 1977. Från 2011 gäller följande regler:

- Initiativet ska handla om sådant som fullmäktige kan besluta om.
- Minst tio procent av de röstberättigade i en kommun eller landsting ska stå bakom förslaget om folkomröstning.
- Max sex månader får det ta att samla in namnunderskrifterna som ska vara kompletta med namnförtydligande, personnummer och adress.

Sedan 1980 har ett 70-tal folkomröstningar hållits i kommuner gällande exempelvis vägar och broar, systembutik, flyktingmottagning, skolor, kärnavfall, trängselskatt, delning och sammanslagning av kommuner.

Dags att söka vår utmärkelse

Varje år delar vi ut pris till Årets lokala utvecklingsgrupp och Årets kommun och nu är det hög tid att skriva ansökan.

- » **Har din grupp ett bra utvecklingsarbete för er bygd? Genomfört intressanta lösningar eller tagit initiativ till nya samarbetsformer för bättre levnadsvillkor?**
- » **Har din kommun en bra politisk för landsbygden eller skärgården? Genomfört intressanta projekt för att utveckla områdena utanför kommuncentrat?**

Då ska ni absolut söka vår utmärkelse. Sista ansökningsdag är den 2 november och ni hittar mer information på vår hemsida, under rubriken Vad vi gör/våra utmärkelser.

Förra årets stolta mottagare av utmärkelsen Årets lokala utvecklingsgrupp, Dalskog Tennisklubb och Byalag, med check, guldtacka och diplom. Från vänster: Anders Lindberg, Magnus Hvit och Linda Hamrin. Foto: Hela Sverige ska leva

Jämtlands länsbygderåd satsar på integration

Lokala krafter är en stor tillgång på många sätt. Så även när det gäller integration.

Inger Kraft Etzler från Hela Sverige ska leva Jämtland, bjöds in till möte med bland andra Länsstyrelsen, Arbetsförmedlingen i Östersund och Migrationsverket för att diskutera samarbetsmöjligheter kring nyanländas bosättning och etablering.

– Mitt intryck var att de var lyssnande och öppna, och det ska bli ytterligare träffar, säger Inger Kraft Etzler, och fortsätter:

– Från länsbygderådets sida handlar det om att visa vad lokalsamhället bidrar med när det handlar om flyktingmottagande och att hjälpa till med att nyanlända ska känna sig välkomna i samhället.

Vill du veta mer? Kontakta Inger på tfn 070-550 47 07.

Prata fast telefoni med Telia

Vi fortsätter mötena om Telias tekniksifte som inleddes i vintras. Mötena har varit mycket uppskattade och det finns möjlighet att ställa frågor om både telefoni och bredband. Följande dagar och platser är spikade. Möteslokalerna är dock inte klara, men kommer att annonseras på vårt kalendarium i god tid.

www.helasverige.se / På gång i hela Sverige

30 oktober i Jokkmokk

7 november i Umeå

20 december i Tierp

Sök pengar via stiftelsedatabas

Länsstyrelserna har en gemensam stiftelsedatabas för dig som vill söka stipendium eller bidrag. Stiftelserna delar ut allt mellan 1 000 kronor till mer än 100 000 kronor per fond och du kan söka och få ur flera fonder samtidigt. Det finns pengar till forskning, resor, kultur, ideell verksamhet, med mera och pengarna kan gälla både privatpersoner, föreningar och företag. www.stiftelser.lst.se

På gång

Nationell träff för omställare

Omställningsarbete sker lokalt på många platser i landet. För att stärka detta arbete behövs stöd nationellt. Nu bjuds alla Sveriges omställare in till att vara med och starta en ideell förening med namnet Omställningsnätverket Sverige.

Det blir en helg med utbyte av erfarenheter, inspiration och ett konstituerande möte för det nya Omställningsnätverket. Steven Hinton är initiativtagare.

Träffen är den 29–30 november i Järna kulturcentrum.

Läs mer på www.omstallningsverige.se

Landsbygdsforum i Värmland

Den 15 och 16 november är det Landsbygdsforum på Dömle herrgård i Värmland, ett par dagar späckade med inspiration i sann landsbygdsutvecklingsanda och självklart god mat, fika och afternoon tea i skön herrgårdsmiljö. Årets ledord är bemötande och ung energi.

Att delta på Landsbygdsforum är gratis, men dyker du inte upp, tar vi ut en avgift. Läs mer på Hela Värmland ska levas hemsida, www.helasverige.se/varmland

Torskär i Stockholms skärgård. Foto: Söderarm.

Bredband via radiolänk och satellit kompletterar fiber

Förra nyhetsbladet hade bredbandstema. Anngret Andersson i Stockholms skärgård hörde av sig och tyckte att vi glömt bort att berätta om lösningar för de landsbygdsbor som inte har möjlighet att få fiberbredband. Själv är Anngret mycket nöjd med sin bredbandslösning som bygger på radiolänk och satellit.

– Varför pratar alla bara om fiber, som är omöjligt att ordna i riktig glesbygd? Det ifrågasätter Anngret Andersson som bor och arbetar i skärgården. För henne och många andra är bredband via radiolänk eller satellit de enda alternativen.

Anngret Andersson driver konferensanläggningen Söderarm på ön Torskär i Stockholms skärgård. Hon skaffade bredband via radiolänk omkring 1999–2000.

– Vi är oerhört beroende av bra bredband och har ett lokalt nätverk som täcker hela ön. Både vi och gästerna tycker att det fungerar jättebra, säger Anngret.

Mobilt bredband från de stora operatörerna fungerar inte i skärgården.

– För oss finns inga alternativ. Det gör mig frustrerad och förbannad att den enda lösning som får statsbidrag är fiber, allt annat får kunden betala själv. Det går inte att få en krona till radiolänk. Om hela Sverige ska leva måste man lyfta fram att det finns alternativ och stötta fler tekniker, säger Anngret.

Hon köper bredband av ett litet företag i Norrtälje som specialiserat sig på radiolänk och även erbjuder bredband via satellit via Tooway.

Sveriges Turistförening, STF, har valt satellitbredband via Tooway till ensligt belägna servicestugor för att kunna ta emot kortbetalningar med pinkod av fjällvandrare som saknar kontanter.

– Det behöver komma till allmänhetens kännedom att det finns alternativ om man inte kan få fiber eller mobilt bredband. Flera driftiga entreprenörer kan bygga radiolänk, men de är små och har inte resurser att marknadsföra sig eller förverkliga sina visioner. Fler människor behöver ställa krav på staten om teknikberoende stöd. Kan man inte få radiolänk så är satellit en bra lösning till rimlig kostnad redan i dag. Personligen tror jag att satellit tar över när tekniken utvecklas, säger Anngret Andersson.

... men se upp för höga trafikavgifter på mobilt bredband

Patrik Sandgren vid statliga Bredbandsforum konstaterar att bredband är en samhällskritisk tjänst precis som elnätet; det måste fungera. Trådlös teknik ger lägre investeringskostnad, men problemen har varit driftsäkerhet, kapacitet och totalkostnad. I Värmland, Södermanland och på Gotland byggdes radiolänkar med statligt stöd 2001–2007. Gotlands Energi AB stängde radiolänkarna i september 2011 på grund av höga driftkostnader.

– Fiber är en framtidssäker lösning och den teknik som EU-kommissionen tillåter stöd för. Men teknikutvecklingen går snabbt och det är fullt möjligt att även trådlösa alternativ kommer att kunna omfattas av stöd. Trådbundet och trådlöst bredband kompletterar varandra, säger Patrik Sandgren.

Prissättning efter trafikmängd

När man väljer teknik är det inte bara hastigheten i megabit som är intressant. Patrik vill också uppmärksamma att mobilt bredband och satellit prissätts utifrån trafikmängd. Höga tilläggsräkningar har blivit ett vanligare problem för privatpersoner i takt med att mobiloperatörernas marknadsföring lockar fler att byta från fast till mobilt bredband.

De billigaste mobila abonnemangen har en låg trafikgräns som räcker för att surfa, kolla meddelanden och betala räkningar. I Telias mobila bredband ingår max 10 gigabyte. Den som vill titta på TV eller film har kanske en månadsförbrukning på 70–150 gigabyte.

– Valet av accessteknik sätter gränser för vad du kan göra med din uppkoppling, utan att få betala ett allt för högt pris. Med mer offensiva prissättningsmodeller för det trådlösa bredbandet kan detta dock vara ett övergående problem, säger Patrik Sandgren.

FAKTA Trådlöst bredband

Satellit och radiolänk ger bredband till en fast punkt, till skillnad från mobilt bredband som går att ta med.

Radiolänk innebär att datatrafik skickas via ett lokalt nätverk av master. Det behövs därför ett antal kunder som kan dela på investeringen. Nätverket måste också ha en anslutning till det fasta fibernätet. Radiolänk kan ge upp till 150 mbit i båda riktningarna och obegränsad trafikmängd ingår.

Satellitbredband via Tooway ger 20 mbit/6 mbit och man betalar för trafikmängd. Det blir alltså dyrare ju mer det används. Satelliten ger bra täckning i hela Sverige och installationen av parabol och modem är enkel. Avståndet till satelliten kan märkas som en fördröjning i actionspel och videosamtal, men är inget problem annars.

Åse Blombäck och Staffan Nilsson. Foto: Hela Sverige ska leva

Europeiska medborgarpriset till svenska byarörelsen

Fredagen den 13 september mottog Hela Sverige ska leva två ordförande Åse Blombäck och Staffan Nilsson Europeiska medborgarpriset vid en högtidlig ceremoni i Europahuset i Stockholm.

Priset delas ut av Europaparlamentet varje år och Hela Sverige ska leva är en av årets sammanlagt 43 pristagare. När Åse Blombäck tackade för priset poängterade hon att det är hela byarörelsen som är mottagare av priset. – Det är en stor ära att få företräda alla de eldsjälur som priset är tillägnat. Alla de fem tusen lokala grupperna, våra medlemsorganisationer och läns- och kommunavdelningar, de som jobbar för sin bygd i ett helhetsperspektiv och bidrar till att skapa ett attraktivt Sverige, sa Åse.

Staffan Nilsson som kombinerar ordförandeskapet i Hela Sverige ska leva med att vara ledamot i Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, såg vår rörelse i ett internationellt perspektiv.

– Jag är stolt över att Hela Sverige ska leva står för öppenhet och internationellt engagemang och att det finns ett starkt engagemang i rörelsen i integrationsfrågor, säger Staffan Nilsson.

Motiveringen till priset finns att läsa på vår hemsida, www.helasverige.se

Nyheter i korthet...

Ny kommunikatör till kansliet

Linn Hjort är ny kommunikatör på Hela Sverige ska leva kansli. Förutom vanliga kommunikatörsuppgifter kommer Linn att arbeta utåtriktat med politiska frågor. Linn har en masterutbildning i statsvetenskap från Sydafrika där hon bott och arbetat under många år, och har lång erfarenhet som skribent och redaktör för flera svenska tidningar.

Vill du veta mer om Överenskommelsen

Då är det dags att boka en samtalsledare från Överenskommelsen (www.overenskommelsen.se), som deltar i ett möte för att visa hur en lokal överenskommelse skulle kunna se ut. Samtalsledarens tid är gratis så passa på!

Kontakta Lotta Johansson, Hela Sverige ska leva representant för mer info, Lotta är också en av två ordförande i Stockholms länsbygderåd. Tfn 070-246 00 56.

Fyra av tio lanthandlar borta inom fem år?

I juli kom slutrapporten från den enkät till svenska lanthandlare som Hela Sverige ska leva genomfört. Huvudsyftet var att fråga om lanthandlarna är intresserade av att bilda en intresseförening och svaret var entydigt. Fler än åtta av tio sa ja.

Men enkäten innehöll fler frågor och vissa av dem fick alarmerande svar. Fyra av tio tillfrågade svarar "kanske" eller "nej" på frågan om butiken kommer att finnas kvar om fem år. Två tredjedelar upplever inte att de har stöd av kommunen. Största utmaningen är köptrohet. Rapporten finns på vår hemsida www.helasverige.se/projekt/Lokala_servicelösningar/Lanthandlare

Europeisk landsbygdsriksdag flyttar fram positionerna

Den 13 november genomförs European Rural Parliament i Bryssel.

– Vi kommer att nå vårt mål på 150 deltagare med bred representation såväl åldersmässigt som geografiskt. Vi hade länge en överrepresentation av kvinnor, men organisationsvärldens struktur gjorde att männen kom ikapp och gick förbi på sluttampen. Sjänt är svårt att göra något åt, säger Inez Abrahamzon, projektledare för European Rural Parliament.

Dagen efter parlamentet, den 14 november, ska en återrapportering ske till Europaparlamentet:

– Vi flyttar verkligen fram positionerna. Det viktigaste är att skapa en stärkt byarörelse som kan påverka, menar Inez. Sedan i maj har det gått att lämna in, läsa och diskutera motioner på bloggen som tillhör hemsidan för European Rural Parliament och det är fortfarande möjligt att lämna in fler motioner. För att skicka in en motion, gå till: europeanruralparliament.com/contribute.

Parlamentsprocessen kommer även att streamas – information om var ni hittar länken kommer att finnas på Hela Sverige ska leva hemsida när det närmar sig.

Högre kreditgarantibelopp bot mot lågt marknadsvärde?

Det största hindret för att få banklån till ett egnahemsbygge på landsbygden är de låga marknadsvärdena. Möjligen blir det nu lite lättare. Boverket har nämligen höjt det högsta möjliga kreditgarantibeloppet vid bostadsbyggande i regioner med låga marknadsvärden.

Boverkets kreditgaranti är en försäkring som banker kan teckna för lån till ny- och ombyggnad av bostäder. Hittills har dock kreditgarantin uteslutande använts vid byggande av flerbostadshus i tätortsområden.

Tidigare fick kreditgarantin i regioner med låga marknadsvärden uppgå till maximalt 11 000 kronor per kvadratmeter uppvärmd boyta. Vid halvårsskiftet 2012 höjdes beloppet till 16 000 kronor.

– Enligt bankerna så är marknadsvärdet i dessa områden oftast ett större problem än kundens betalningsförmåga, säger Anna Dyberg-Ek på Boverket.

En informationsträff kring kreditgarantins förändring hölls i Trångsviken i Jämtland, arrangerad av Leader-projektet "Framtidsbyn Trångsviken".

Kreditgarantier okänt inom branschen

Projektledaren Roland Söderberg noterade deltagarnas bristfälliga kunskaper.

– Där fanns både bankfolk och husleverantörer som inte alls kände till den här förändringen. Men för Trångsviken och andra byar är detta viktigt eftersom det innebär bättre möjligheter att bygga på landsbygden.

Bodil Edfelt, chef på Handelsbankens kontor i Föllinge i Krokoms kommun, är tveksam till om förändringen får någon betydelse i hennes område.

– Under min tid här på banken har jag aldrig haft en kund som velat låna till ett egnahemsbygge. Men jag hoppas förstås.

**Hela Sverige
ska leva!**

Från norr...

Hoppas på blåst i Jädraås

I Jädraås i Ockelbo kommun står norra Europas största vindkraftspark, bestående av 66 vindsnurror, och ju mer det blåser, ju mer pengar blir det i bykassan, berättar Christer Lundholm för Expressen.se. Jädraås Vindkraftsfond har ett avtal som ger dem återbäring baserat på vindkraftsparkens produktion och det har pratats om summer på 11 miljoner kronor under en tjuugoårsperiod. Pengar som går direkt till byns utveckling.

Hillsandsborna har egen berg- och dalbana

Ja, så skämtar man längs den fem mil långa jämtländska väg 801, skriver LT. Men egentligen är det riktigt allvarligt. Vägen byggdes på 30-talet och är inte anpassad för långtradare med tunga släp. Genom åren har den blivit så dålig att bilturister vänder och ambulansen undviker vägen. Den innebär fara för patienternas hälsa. Nu har de boende tröttnat och skrivit till Trafikverket att göra något åt vägen. Drygt 500 namnunderskrifter har de samlat in.

Storken gillar Östra Strö

216 invånare bor i byn Östra strö i Eslövs kommun och antalet ökar starkt. År 2011 föddes här hela sex barn, och i år föds ytterligare ett barn, skriver tidningen Commersen. Nu har byn en egen mammagrupp som träffas en gång i veckan. Att det finns en skola och dagis i byn är en stor fördel, tror en av mammorna, Anna-Carna Nilsson. Dessutom är det en aktiv by, med ett byalag som ordnar mycket, intygar en annan mamma.

Åter en mack i Lennartsfors

Både macken och lanthandeln i Lennartsfors slog igen i vintras. Det var ett hårt slag för invånarna, men nu ser det ut att ordna sig, skriver tidningen Värmlands folkblad. Årjängs kommun har bestämt sig att satsa 200 000 kronor för att köpa macken. Kommunpolitikerna Katarina Johannesson (C) och Daniel Schutzer (S) berömmar båda engagemanget i bygden och den kraft som Folkets Husföreningen visar. De kommer att stå för driften av automatmacken, säger Katarina Johannesson till Värmlands Folkblad.

...till söder